

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research

Sayı/Issue 5 (Ağustos/August 2021), s. 299-315.
Geliş Tarihi-Received: 06.07.2021
Kabul Tarihi-Accepted: 17.08.2021
Araştırma Makalesi-Research Article
ISSN: 2687-5675
DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.963031

Zara (Sivas) Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar II

Contributions To The General Dialect Dictionary From The Town Zara (Sivas) II

Ömer GÜVEN*

Öz

Ağzlar; kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, eğitim düzeyinin yükselmesi, köyden kente göç gibi nedenlerle yok olma tehlikesi altındadır. Bu sebeple; ağzların söz varlığına dair tespit edilip kayda geçirilen her bir kelime, deyim vs. çok önemlidir. Metin derlemesi yanında sözcük derlemeleri de bu noktada önem taşımaktadır. Bu önemli dil verilerinin kaybolmaması için derleme çalışmalarının vakit kaybetmeden yapılması gerekmektedir. Bu nedenle derleme çalışmalarının önemi son yıllarda giderek artmıştır.

Bu çalışma daha önce yayınladığımız *Zara (Sivas) Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar* adlı çalışmanın devamı niteliğindedir. Adı geçen çalışmadan sonra yaptığımız araştırma ve incelemelerde elde edilen dil verileri bu çalışmada ele alınmıştır. Çalışmada dil verileri Zara ağzında kullanılan ve *Derleme Sözlüğü*'nde yer almayan kelimeler ile *Derleme Sözlüğü*'nde bulunan ancak Zara ağzında farklı anlam barındıran kelimeler olarak sınıflandırılmıştır.

Belirlenen kelimeler; deyimler, adlar, sıfatlar, zarflar, ünlemler, fiiller, beddualar, ikilemeler başlığı altında tasnif edilerek ele alınmıştır. Çalışmada, bu söz varlıklarının fonetik özelliklerini yansıtmak amacıyla transkripsiyon işaretleri kullanılmıştır. Yaptığımız bu çalışmayla asıl gayemiz *Derleme Sözlüğü*'nün yapılacak yeni baskılarına az da olsa bir katkı sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Ağız bilimi, Derleme Sözlüğü'ne katkılar, Türkiye Türkçesi ağzları, Zara ağzı.

Abstract

The dialects are under threat of extinction for reasons such as the proliferation of mass media, the rise of the education level and the migration from villages to the cities. Therefore, each word, phrase, proverb etc that are detected and registered relating to the lexicon of the dialects are very important. In addition to text compilation, word compilations are also important at this point. In order not to lose this important language data, word collection should be done without wasting time. For this reason, importance of studies on word collection has more increased.

This work is a follow-up to the work titled "Contributions to the General Dialect Dictionary (Derleme Sözlüğü) from the Town Zara (Sivas)", which we previously published. After the mentioned study, the language data obtained in the researches and examinations we conducted were discussed in this study. In the study, the language data were classified as words used in Zara dialect and not included in the General Dialect Dictionary and words found in the General Dialect Dictionary but having different meanings in Zara's dialect.

These linguistic materials are classified and analysed under the rubrics of idioms, nouns, adjectives, adverbs, exclamations, verbs, curse and reduplication. In the study transcript signs

* Arş. Gör. Dr., Amasya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, e-posta: omer.guven@amasya.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9376-3538>.

of words are used in order to reflect the phonetic properties. Our main purpose in this study is to make contribution to Dictionary of Turkish Dialects.

Keywords: Dialectology, contributions to the General Dialect Dictionary, Turkey Turkish dialects, Zara dialect.

Giriş

Türk kültürünün ve medeniyetinin en önemli kaynaklarından biri Türk dilidir. 8. yüzyıldan beri yazılı metinlerle takip edilebilen Türkçe, bu tarihî seyri içinde pek çok değişime ve gelişime sahne olmuştur. Bu değişim ve gelişimi bulabileceğimiz alanlardan biri de ağızlardır. Ağızlar sayesinde Türkçenin hangi evrelerden geçtiğini, tarihî seyri içinde neleri barındırdığını, buna karşın nelerin unutulmaya yüz tuttuğunu görebiliriz. Ayrıca ağız çalışmaları Türkiye Türkçesi ile diğer Türk lehçeleri arasında karşılaştırma yapma imkânı da vermektedir.

“Ağız” terimi, *Büyük Türkçe Sözlük*’te “aynı dil içinde ses, şekil, söz dizimi ve anlamca farklılıklar gösterebilen, belli yerleşim bölgelerine veya sınıflara özgü olan konuşma dili” olarak tanımlanır (<http://www.tdk.gov.tr>; 05. 07.2021).

Ağız kavramını Muharrem Ergin “bir şive içinde mevcut olan ve söyleyiş farklarına dayanan küçük kollar, bir memleketin çeşitli bölge ve şehirlerinin kelimeleri söyleyiş bakımından birbirinden ayrı olan konuşmaları” şeklinde tanımlarken (2012: 10), Zeynep Korkmaz “bir dilin veya bir lehçenin yazı diline oranla ve çoğunlukla ses, bazen de şekil, anlam ve söz varlığı bakımından birbirinden az çok ayrılan konuşma biçimleri” olarak tanımlamıştır (2003: 12).

Nurettin Demir ise ağız; “aynı kökten geldiği üst sistem durumundaki bir standart dile bağlı, doğal olarak ortaya çıkmış; aile ve dost çevresinde, iş yerlerinde; okuryazarlığı az, bulunduğu bölgeden uzun süre ayrı kalmamış insanlarca sözlü iletişimde dilin başka türleri ile karşı karşıya gelme oranına göre değişen biçimde kullanılan, resmi ortamlarda kullanılmasından kaçınılan, yazılı bir gelenek oluşturamamış, iletişim alanı sınırlı, bağlı olduğu üst sistemden dilin her alanında karşılıklı anlaşmanın korunacağı oranda ayrılabilen, prestiji standart dile göre daha az yerel konuşma biçimleridir.” şeklinde tanımlar (2002: 114).

Türkiye’de ağız çalışmalarının tarihi oldukça eskidir. Türkiye Türkçesi ağızları üzerine bilinen en eski çalışma 1867’de Maksimov tarafından yapılan çalışmadır. Ağız çalışmalarının bu ilk dönemi yabancı araştırmacılar dönemi olarak da bilinmektedir. 1940 yılında Ahmet Caferoğlu tarafından Anadolu’nun çeşitli bölgelerinden yapılmaya başlanan derleme çalışmaları, ağız çalışmalarında yerli araştırmacılar döneminin de başlangıcı olarak kabul edilmektedir (Akar 2006: 38-39).

Yerli araştırmacılar tarafından yapılan ağız çalışmaları 1932 yılında Türk Dili Tetkik Cemiyetinin kurulmasıyla başlamıştır. 1940 yılından itibaren ise yerli araştırmacılar tarafından artık ağız çalışmaları yapılmaya başlanmıştır. Atatürk’ün talimatıyla kurulan Türk Dili Tetkik Cemiyetinin açılması dil bilincini doğurmuş ve dil çalışmalarına bu anlamda katkı sağlamıştır. Daha sonra ismi Türk Dil Kurumu olan kurumun ağızlarla ilgili ilk önemli çalışması, Anadolu’nun çeşitli bölgelerinden derlenmiş 150 binden fazla kelimenin yazıya aktarılması olmuştur. Bu kelimeler *Türkiye’de Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi*’nde 1939-1949 yılları arasında yayımlanmıştır. Daha sonra 1952’de Türk Dil Kurumu tarafından ağızlardan kelime derleme çalışmalarına başlanmıştır ve sekiz yılda toplam 450 bin kelime derlenmiş ve bu kelimeler yazıya aktarılmıştır. Tüm bu eski ve yeni malzemeler birleştirilerek 1963-1982 yılları arasında “Derleme Sözlüğü” meydana getirilmiştir (Akar 2009: 6).

Derleme Sözlüğü bugün, ağız sözlükçülüğünde en temel kaynak durumundadır. Bu kaynakta bugün zikredildiği gibi Türkiye Türkçesi ağızlarına ait oldukça zengin bir söz varlığı bulunmaktadır. Bununla birlikte ağızlarda yaşayıp da *Derleme Sözlüğü*'ne kaydedilmeyi bekleyen on binlerce söz varlığı bulunmaktadır (Buran 1996: 38). *Derleme Sözlüğü*'nün eksikliklerini tamamlamak maksadıyla zaman zaman bazı araştırmacılar tarafından “Derleme Sözlüğüne Katkılar” adıyla çeşitli yayınlar gerçekleştirilmiştir: (Karaörs 1994, Boz 1996, Buran 1996, Şanlı 1996, Kalay 1997, Gülensoy 1998, Şanlı 1999, Koraş 2002, Kalay 2004, Özgür 2004, Hazar 2007, Yıldız 2007, Biray 2009, Doğan 2009, Ersöz 2009, Öztürk 2009, Doğan 2010, Kamacı 2011, Karaman 2011, Teres 2011, Toker 2011, Eratalay ve Eratalay 2011, Doğan 2012, Tokatlı ve Erdem Nas 2012, Yeşilöz 2012, Acar 2013, Arslan 2013, Cankaya 2013, Güzel 2013a, Güzel 2013b, Özdamadeli 2013, Çiftçi 2014, Güven 2014, Tekin ve Cantürk 2014, Tokat 2014, Çavga 2015, Erdem Nas 2015, Özkaya 2015, Bulut 2016, Erdem Nas ve Parlar 2016, Erdoğan 2016, Erten ve Başkan 2016, Gülseren 2016, Küçükballı 2016a, Küçükballı 2016b, Metin 2016, Özek 2016, Yıldız ve Özsoy 2016, Çifci ve Sezer 2017, Demirci 2017a, Demirci 2017b, Demirtaş 2017, Eren ve Öztürk 2017, Tan ve Uğureli 2017, Uysal 2017, Arslan 2018, Erenoğlu Ataizi ve Sözer 2018, Bulut 2018, Çifci ve Sezer 2018, Çelik 2018, Direkçi 2018, Erdoğan 2018, Özden 2018a, Özden 2018b, Taş vd. 2018, Topal 2018, Turhan 2018, Uysal 2018, Atmaca ve Kaba 2019, Gökçe 2019, Güzel ve Kara 2019, Telli 2019, Telli ve Bulduk 2019, Bulut 2020, Büke 2020, Efe 2020, Kuşdemir 2020). Bu yayınlar vasıtasıyla sözlüğün hem muhtevası genişleyecek hem de unutulmaya yüz tutmuş kavramların sözlüğe girmesi sağlanacaktır. Toplanan bu malzemeler ile *Derleme Sözlüğü*'nün genişletilmiş yeni basımının yapılması, Türkiye Türkçesi ağızlarındaki söz varlığını toplu olarak görmemizi sağlayacaktır.

Sivas İli Ağızları

Sivas ağızları ile ilgili ilk akademik çalışma Ahmet Caferoğlu'na aittir (Caferoğlu 1994). Ahmet Caferoğlu'ndan sonra Sivas ve ilçelerini ele alan çeşitli lisans tezleri, yüksek lisans tezleri, makaleler ve kitap çalışmaları yapılmıştır.¹

Sivas ili ağızları Leylâ Karahan'ın hazırlamış olduğu *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması* adlı eserde Batı Grubu ağızları içinde yer almıştır. Batı Grubu ağızlarını 9 alt gruba ayıran Karahan, Sivas ağızını VI. Grup içine dâhil etmiştir. Zara ilçesi ise bu grubun ikinci derecedeki alt grubu içinde sınıflandırılmıştır. Zara ilçesi ağızının bulunduğu ikinci derecedeki alt grupta Zile, Artova, Sivas merkez, Yıldızeli, Hafik ve Mesudiye ağızları bulunmaktadır (Karahan 2011: 167-171).

Zara ağızları ile ilgili tarafımızca bir yüksek lisans tezi hazırlanmıştır (Güven 2014). Bu çalışmaya başladığımızdan beri Zara ağızları ile ilgili çeşitli araştırma ve derleme

¹ Yapılan çalışmalar için bk. Necati Demir ve Ülker Şen (2006). *Sivas İli ve Yöresi Ağızları (Etnik Yapı-Dil İncelemesi-Metinler-Sözlük)*. Ankara: Gazi Kitabevi, s. XXXIX-XLII. Ayrıca bu eserde zikredilmeyen ve bu eser yayınlandıktan sonra yapılan yüksek lisans tezleri şunlardır: Şaban Doğan (2001). *Sivas Merkez İlçe ve Köyleri Ağızları (Giriş-İnceleme-Metinler)*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi; Tülay Ayık Darıcı (2013). *Şarkışla'nın Söz Varlığı*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi; Pınar Taş (2006). *Şarkışla ve Yöresi Ağızları*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi; Elif İçer (2010). *Sivas İli Yıldızeli Ağızları (İnceleme - Metinler - Sözlük)*. Edirne: Trakya Üniversitesi, SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi; Kadir Yılmaz (2011). *Yıldızeli'nin Söz Varlığı*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi; Leylâ Ökçura (2011). *Sivas İli Kangal İlçe Merkezi Sözlüğü*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi; Ömer Güven (2014). *Sivas İli Zara İlçesi Ağızları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi; Eyyup Tanyıldız (2014). *Hafik İlçe Merkezinin Kelime Hazinesi*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi; Zehra Öztürk (2014). *Sivas İli Gürün İlçesi Merkez Köyleri Ağızları Sözlüğü*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi; Halil İbrahim Taşkıran (2021). *Sivas Akıncılar Ağızları Karşılaştırmalı ve Tanıklı Sözlüğü*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

çalışmalarımız sürekli devam etmiştir. Bu kapsamda daha önce *Zara (Sivas) Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar* (Güven 2014) adlı bir çalışma yapmıştık. Bu çalışma yayımlandıktan sonra tespit ettiğimiz dil malzemelerini bu çalışmamızda ele almaya çalıştık. Bu çalışmada daha önce yayımladığımız *Zara (Sivas) Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar* adlı çalışmada yer almayan sözcüklere yer verildi. Derlenen sözcükler değerlendirilirken;

Zara ağzında yer alıp Derleme Sözlüğü'nde bulunmayan sözcükler,

Zara ağzında yer alıp Derleme Sözlüğü'ndeki anlamından farklı anlamı tespit edilen sözcükler, şeklinde iki temel başlık altında sınıflandırılmıştır. Bu başlıkların altında belirlenen söz varlığı; deyimler, beddualar, adlar, sıfatlar, zarflar, fiiller, ikilemeler ve ünlemler başlığı altında sözcük türü açısından sınıflandırılarak verilmiştir. Çalışmada, bu söz varlıklarının fonetik özelliklerini yansıtmak amacıyla transkripsiyon işaretleri kullanılmıştır. Yaptığımız bu çalışmayla asıl gayemiz *Derleme Sözlüğü'nün* yapılacak yeni baskılarına az da olsa bir katkı sunmaktır.

1. Zara ağzında yer alıp *Derleme Sözlüğü'nde* bulunmayan sözcükler

1.1. Deyimler

acın ğabadayısı: Olduğu durumdan farklı görünmeye çalışanlar için söylenen alay yollu bir kınama ifadesi.

Adana leylâ: Uzun boylu kimse.

ağur gör-: Hayvanların yemleme, sulama vs. bakımlarını yapmak.

ağlı yet-: Anlayabilecek yaşta olmak.

arhası ol-: Destek olmak, güvencesi olmak, dayanak olmak.

arıyıp incinme-: Birisinden hiç kötülük görmemek, memnun olmak.

avara et-: Bir kimseyi işinden alıkoymak, oyalamak.

azap dur-: Bir aileye hizmetçi ve çoban olmak.

azap ver-: Çocuğu çoban olarak başka bir aileye vermek.

âzına bah-: Karşıdaki ne söylerse yapacak şekilde söyleyeceği şeyi beklemek.

âzına laf ver-: Yapılan bir davranış veya söylenen sözden dolayı başka kişilerin söz söyleme yetisi elde etmesi.

başdan girip ğışdan çığ-: Dil dökerek birini kandırmak, ona istediğini yaptırmak.

başı götü ayru oyna-: Tutarsız davranmak.

başlı ğışlı yat-: Özellikle kalabalık ailelerde, bir yatakta birden fazla kişinin yatması gerektiğinden, döşeğın her iki ucuna da yastık konularak yatılması. Buna göre birinin ayağı diğerinin baş tarafında olurdu.

bazarlığ et-: Kız istendikten sonra alınacaklar konusunda aileler arasında yapılan görüşme.

bazarlığ gör-: Kız istendikten sonra alınacaklar konusunda aileler arasında yapılan görüşme.

behüzür et-: Rahatsız etmek, huzur vermemek.

bunnuğ belası: Çaresizlik.

burnu ğoğu alma-: Dostunu düşmanını ayıramamak.

çarpana çal-: Ses çıkarmak, zil çalmak.

çöpük çal-: Alkışlamak.

dağ dağ delüsü et-: Harhangi bir şeyi söyleye söyleye ortaya düşürmek, çok dillendirmek.

dalı ğolu ğalma-: Dayanacak, güvenecek bir şeyi kalmamak.

dağ gaya ol-: Bir hususta çok inat etmek.

datdirim yayla: Değersiz, yeğni kişiler için kullanılır.

- dayama ver-:** Devrilmemesi için dayanak koymak.
- deli deli gonus-:** Saçma sapan konuşmak.
- dene dut-:** Tahılgillerin verimli olması ve ürünün bol olması için kullanılır.
- depeüstü diklen-:** İşleri bozulmak, düzeni alt üst olmak.
- deremeti galma-:** Dermanı kalmamak, dermanı kesilmek.
- desinlere gêt-:** Gösteriş yapmak için başkalarının söylediklerini uygulamak.
- dımbılı dik-:** Her şeyini kaybederek perişan olmak.
- donah donan-:** Süslenmek, farklı kıyafetler giyinmek.
- doğuz darağda bezi ol-:** Birçok işi veya ilişkisi olmak.
- duman atdur-:** Herhangi bir şeyi tüketmek, hiç bırakmamak.
- ekis et-:** Söz dokundurmak, iğnelemek.
- eksúk gör-:** Alışveriş yapmak, evin ihtiyaçlarını almak.
- ele avuca düş-:** Başkalarına muhtaç olmak, kendi ihtiyaçlarını karşılayamaz olmak.
- eli dāme-:** Fırsat bulamamak, vakti olmamak.
- elli ağızlı ol-:** Yapılan bir işin güzel olması, yapanın içine sinmesi.
- elmini bil-:** Bir işi iyi şekilde yapmak, işten anlamak.
- ğaburgası galın:** İnatçı, kimsenin sözünü dinlemeyip kendi dediğinde ısrarcı olan kimse.
- ğaluğ gal-:** Evde kalmak, evlenme çağı geçmiş olmak.
- ğanı ağır:** Ağır hareket eden, ağırcaanlı.
- ğanın gırmızı mı?** “Senin ayrıcalığın ne” manasında kullanılan bir deyim.
- ğalış gağ-:** Kusurunu, ayıbını yüzüne vurmak.
- ğaraltusu galğ-:** Yok olmak, ortadan kalkmak.
- ğaraltusu gaybol-:** Yok olmak, ortadan kalkmak.
- ğarnı burğul-:** Karnı şişmek.
- ğırma gırdır-:** Tahıl ürünlerini değirmende öğüterek hayvanların yiyeceği hale getirmek.
- ğıyılığ goy-:** Kapıyı aralıklı bırakmak.
- ğızıl oynüğü yırtılmış:** Gereğinden çok yemek yiyen, doymak bilmeyen (kimse).
- gobā düş-:** Karın boşluğunun ağrması.
- gönünü gör-:** Razi etmek, hoşnut olmasını sağlamak.
- gót gadar:** Çok küçük evler için kullanılır.
- götü yer görme-:** Çok çalışmak, dinlenecek zaman bulamamak.
- götün geri gêt-:** İşlerin gerilemesi, geriye gitmesi.
- götüynen kóy devir-:** Sakar davranışlar sergilemek.
- gözüne çal-:** Gözüne ilişmek.
- gún yüzü görme-:** Rahat edememek, huzur bulamamak.
- ğurum ğurum ğurul-:** Mağrur davranışlar sergilemek, çok böbürlenmek.
- harazalı it gibi ısır-:** Çok sinirli ve hırçın hareketlerde bulunmak.
- hayhaya düş-:** Telaşlanmak.
- hêç et-:** Kullanılamaz hâle getirmek, ziyan etmek.
- hersi çış-:** Sinirlenmek.
- hezan gibi:** İri yarı kimse.
- hırlı dur-:** Akıllı olmak, uslu durmak.
- holasa holasa gonus-:** Daha çok komik ve nükteli konuşmak ve bu şekilde konuşarak etrafındakileri eğlendirmek.
- hon et-:** Çok ısrarcı olmak, bezdirmek.
- ilahası galma-:** Darmadağın olmak, kullanılmayacak hale gelmek.
- it üleşi gibi:** Çok ağır.

itiñ ayāni daşdan esirgeme-: Serbest bırakıp boş yere dolaşmasına engel olmamak, karşılaşılabileceği zarara karışmamak.

itiñ olur: “Senin canın sağ olsun, sana feda olsun” anlamına bir söz.

ivini civini sor-: İnceden inceye araştırmak, soruşturmak, incelemek.

keyfinize bāde yoḥ: “Keyfiniz yerinde, neşeniz tam” anlamında bir deyim.

kór münkúr gel-: Yapılan iyiliği görmemek, inkâr etmek.

kúl hış ol-: Çok yorulmak.

kúrt çalıyor cingan oynuyor: Kalabalık ve çok ses olan ortamlar için kullanılan bir söz.

laviyet al-: Dalga geçmek, alay etmek.

leleḡün et-: Alay etmek, birinin yaptıklarını yineleyerek eğlenmek.

mal gút- : Büyükbaş hayvanları otlatmak.

mızgı daral-: Morali bozulmak, sıkılmak, bunalmak daralmak.

muat ol-: Mukayyet olmak, göz kulak olmak, sahip çıkmak.

muhanete möhdaç ol-: Yabancı birine muhtaç olmak.

oḡuyucu gibi dolan-: Çok gezmek, gereksiz yere dolaşmak.

öyün tayın bilme-: Vakitli vakitsiz bir şeyler yemek istemek, yemek zamanını beklememek.

ses etme-: Müdahale etmemek, karışmamak.

tanışlıḡ ver-: Kendisini tanıtmak.

tavuk dider gibi dit-: Parçalanmamış, dağıtılmamış hiçbir şey bırakmamak.

tellal baḡır-: Bir haber, bir istek vb.ni tellal aracılığıyla duyurmak, anons yapmak.

temek ver-: Samanlıḡa konulan samanları yerleştirmek, samanları ileri atmak.

unsuruḡ et-: Israrcı olmak.

vesviye alma-: Önemsememek, değer vermemek.

virgel Anşanın inā: Bir eve, gerekli gereksiz, girenin çıkanın çok olması için kullanılır.

yaḡa yaḡaya gel-: Kavga etmek üzere olmak.

yedi deñiz çalḡalamış dışarı atmış: Sevilmeyen, bıkkınlık oluşturan kimseler için kullanılan bir deyim.

yemek dók-: Ziyafet vermek, düḡün gibi törenlerde gelenlere yemek ikram etmek.

yerine yaḡış-: (Gelinler için) Gittiği eve uyum sağlamak.

yükünü yüceye yıḡ-: Kendini naza çekmek.

yüzünü yu-: Bir kişiyi hatalı olduğu hâlde kollamak, aklamaya çalışmak, savunmak.

zopa at-: Dövmek, dayak atmak.

1.2. Beddualar

baba dā-: Başına bela gelmek.

bir sabunda bir suda yunasın: “Ölesin” anlamında beddua sözü.

çatın ayrılı ḡala: Genellikle çocuklara büyüklerin öfkeli olduklarında söyledikleri ve “bacakların ayrılı” anlamında kullanılan bir beddua.

çerliyesice: “Ölesice” anlamında kullanılan beddua sözü.

ḡaraltın ḡaybola: “Ölesin” anlamında beddua sözü.

ḡaraltun ḡalḡa: “Ölesin” anlamında beddua sözü.

mayan bata: “Soyun kuruya” anlamında beddua sözü.

ocāñ kór ḡala: “Kimsen kalmasın” anlamında beddua.

südúḡlüne daş dura: “İşeyemeyesin” anlamında kullanılan beddua.

südúḡlün dutula: “İşeyemeyesin” anlamında kullanılan beddua.

sürüm sürüm sürünesice: “Sürünesin, sıkıntı çekesin” anlamındaki beddua.

şışḡalasıca: “Ölesice” anlamındaki beddua.

1.3. Sözcükler

1.3.1. Adlar

abrıl beşi: 1-5 nisan günleri.

aporle: Hoparlör

baş yasdū: İki kişilik yastık.

bızlaḥ: Sidik.

can yemā: Ölünün arkasından verilen yemek.

cankeş: Telaşlı.

cino: Çok haylaz ve uyanık çocuk.

çamdıgöz: Evlerin tavanındaki aydınlatma penceresi.

çar çaput: Paçavra, eski püskü bez veya giysi.

çetenyolaḥ: Bacaya çıkılan yol.

çökellikli: Arasına çökelek, maydanoz ve yeşil soğan konularak yapılan bir bazlama türü.

çul çaput: Paçavra, eski püskü bez veya giysi.

dalibik: Horozdaki tek olan ibik.

doḥuz aylık: Futbol şeklinde bir ebenin kaleye geçtiği ve diğerlerinin sadece topa bir kez dokunma hakkının olduğu ve 9 gol yiyenin elendiği bir oyun.

ekimay: Sonbahar.

eḠşilaş: Yarma, kurutulmuş kaysı, üzüm, pekmez, nohut vb. karışımından yapılan bir tür yemek.

ḡanatlu: İki kanatlı kapıları olan garaj.

ḡaracaharman: Ekin başaklarını yakarak yapılan kavurga, firik.

ḡaraḡura sandū: Gereksiz eşyaların konulduğu sandık.

ḡayfirekli: Kahverengi.

ḡendügelēn: Kendiliğinden büyüyen ağaç.

ḡıdıboḡu: Vez.

ḡırantā: Saç ve sakalı ağarmış erkek.

ḡırın başı: Ağaç ve yeşillik olmayan bölge.

ḡış ḡuzusu: Nisan ayından önce doğan kuzuya denir.

ḡış toḡlusu: Nisan ayından önce doğan kuzuya denir.

ḡupbe: Köy evlerinin bacasında bırakılan aydınlanma deliği.

ḡülibik: Tavuklardaki geniş olan ibik.

iki ḡuplu: İki kulplu bir kazan türü.

karamondo: Siyah renkli okul önlüğü.

kero: Eşek.

kesme hamur çorbası: Mercimekli ve hamurlu çorba.

keyḡür: Süzgeç.

kóskúrā: Ateşin közünü almaya yarayan kürek.

kústüm: Çift kişilik yastık.

kúşḡür: Küçük tezek parçası.

lotgomer: Mont.

muşma: Yumruk.

osmannılıḡ: (Kadın için) Dirayetli olma, sözünü geçirme, erkekçe davranış sergileme.

peşli entere: Kadınların şalvar üzerine giydiği üç parçalı uzun kadın elbisesi

pine mıhı: En küçük çivi.

pire torbası: Köpeklere, özellikle uyuz olanlara, verilmiş genel lâkap.

saḡoḡul: Karamuktan yapılmış ahır süpürgesi.

- sırıntırak:** Etin sinirli kısmı.
sinenbicilik: Saklambaç oyunu.
tarın başı: Yüksekçe yer.
tayın: Öğün.
unnama: Küçük parçalar halinde doğranan karalahananın mısır unu ile yapılan yemeği.
yamak: Birisine yağ yakan, yaranmaya çalışan.
yasduluğ: Yatsıdan sonra yenilen yemek.
yaylım vahdı: Havalarm ısınmasıyla beraber hayvanların otlamaya başladıkları dönem.
yaz başı: Mart ayı.

1.3.2. Sıfatlar

- baldırı gıcığ:** Yarı çıplak gezen kimse.
boğazı büyük: Çok yemek yiyen.
ciğerci: Akrabasına düşkün olan.
cöherli: Cesur, gözü pek.
çıtmalı: 1. Huysuzluk yapan büyükbaş hayvan. 2. Kavga çıkararak.
çorlu dingiş: Aşırı zayıf.
daamsüz: Münasebetsiz.
dırcikli: Zıplayan, yerinde duramayan.
dilferzâ: Çok konuşan, herkese laf yetiştiren kimse, dil ebesi.
follan: Bol.
fuğare: Fukara.
ğıyı kôy: Kenar köy, başka köy.
görök: Son.
hamdabaş: Başına buyruk, söz dinlemeyen.
hecim: 1. Güçlü. 2. Geçimsiz.
hecin devesi: Uzun boylu kimse.
heyheyli: Gel git akıllı.
hınım: Sesleri genizden çıkararak konuşan (kimse).
hötürüklü: Küfürbaz.
hulik: Sağır.
ıhballı: Talihli.
içerli: Her şeye üzülen ve alınganlık gösteren (kimse).
işli: Çalışkan, becerikli, elinden iyi iş gelen.
kerhanacı: Özellikle çocuklara şaka yollu iğneleme sözü.
kirşef: Kötü huylu kişi.
kizni: Gözü aç, doymak bilmeyen.
lolo: Beceriksiz.
mıymıy: Sünepe, uyuşuk, ağır hareket eden.
nallı: Asi, başına buyruk, kimseyi umursamayan.
nizalı: 1. Asık suratlı. 2. Ağlamaklı, ağlak. 3. Mahkemelik olan.
sadırlı: Sidikli.
saşsaşlı: Kirli, pasaklı (kadın).
sapa yer: Tenha, ıssız yer.
satlığ gız: Evlenme çağına gelmiş kız.
sose: Aptal, akılsız.
sölpüklü: Seli ve salyası akan.
şefil: 1. Salya, tükürük. 2. Buğdayın kaynarken çıkan kıvamlı sıvısı.

şikârlı: 1. Değerli, önemli, kıymetli. 2. Nazlı.
tiftikli: Uzun saçlı.
yazucu: Düğündeki çeyiz vb. eşyaları yazan kimse.
yedi yabancı: Çok yabancı.
zotdiri: Serseri, sersem, boş gezen.

1.3.3. Zarflar

ağırdan: Yavaşça.
bi goşam Bir tutam, azıcık.
hayheşem: Alelacele, telaşla.
hokikten: Bedavadan.
irelüğün: Dünden önceki gün.
neçe sōna: Çok sonra.
sallamseyip: Başiboş gezme.

1.3.4. Fiiller

acizlen-: Sızlanmak, yakınmak.
amel ol-: İshal olmak.
asbap yu-: Çamaşır yıkamak.
azetle-: Ağırlamak, hürmet ve ikramda bulunmak.
büz-: Bir şey örerken yanlış yapılan kısmı onarmak, düzeltmek.
çöpük çal-: Alkışlamak.
değişil-: Değişmek, farklılaşmak.
dıhdala-: Sıkıştırmak.
dirlik verme-: Huzur vermemek.
etini bük-: Çimdiklemek.
fosulla-: Bir işi baştan savarak yapmak, geçiştirmek.
ğahirlen-: Üzülme, içerlemek, kedersenmek.
ğarelle-: Tahmini, el yordamı ve göz kararıyla ölçmek.
garipse-: Özlemek.
ğaydelen-: Müziğe kendini kaptırmak, sağa sola sallanmak.
gevret-: Ateşin üstünde ısıtıp çıtır çıtır hâle getirmek.
ğışgala-: Sıkıştırmak.
ğışğı ver-: Gözünü korkutmak.
ğohna-: Kavga etmek.
ğünned-: Güneşlendirmek.
ğuyul-: (Sığırlar için) Serbest bırakılmak, dağılmak.
ğayıplen-: Şaşırarak.
ğıncala-: Pancar vb. bitkileri küçük parçalara ayırmak.
ğellelen-: Soğan ve sarımsağın baş tutması.
ğikile-: Kısık sesle gülmek.
ğórcülen-: Ateşin tutuştuktan sonra tekrar sönmesi.
ğoğuzla-: Sakinleştirmek, gönül almak.
ğöpürdet-: İştahla yemek.
ğehelse-: Değer vermek, önem vermek, önemli saymak.
ğehmanlaş-: Sersemlemek, uyuşmak.
ğımışle-: Giyininip süslenip bir köşeye çekilmek, iş yapmamak.
ğoçut-: Kaçmak.
ğosurda-: Söylenmek, homurdanmak, gönülsüz iş görmek.
ğüflen-: Zaman geçirmek, oyalanmak.
ğarlat-: Küçük çocukların gece yatağı ıslatmaları.

şoşalt-: Abartmak.

tayınla-: Bir işi her zaman aynı vakitte yapmak.

tığlandur-: Yığmak.

tıhıla-: Ateşte az tutmak, kısa bir süre kaynatmak.

tī savur-: Harmanda, tahılları samandan ve çöpten ayırmak için havaya doğru serpmek.

tumbul-: Suya batmak, dalmak.

uylat-: Bezdirme derecesinde ısrar etmek.

zerzele-: Kapıyı kilitlemek.

1.3.5. İkilemeler

acı zulum: Zor şartlarda, kısıtlı imkânlarda.

ahriş pıhriş: Balgam.

aş keş: Yemek.

bel bıhın: Sırt bel.

dar dıhız: Sıkış tıkış.

dóklüm döşek: Darmadağınık.

eksi beki: Az kullanılmış çamaşır, elbise veya eşya.

gam gasefet: Kasavet, üzüntü, tasa, kaygı.

gavum hısım: Akrabalar.

gıldırı gıcığ: Önemsiz ayrıntı.

ğıyıda gulağda: Kenarda, köşede.

ğoru ğonşu: Bütün komşular, birbirine yakın yerde oturan kimseler.

gúlgúbür: Evin süpürülmesiyle ortaya çıkan toz birikintisi.

kúnde kúnde: Her gün.

perme perişan: Çok perişan bir hâlde.

sallam seyip: Başboş.

tarla tump: Tarla marla anlamında ikileme.

uşağ devşek: Çoluk çocuk.

yarlu yaşuşuflu: Düzenli tertipli.

2. Zara ağzında yer alıp *Derleme Sözlüğü'*ndeki anlamından farklı anlamı tespit edilen sözcükler

2.1. Deyimler

ağız eğ-: Minnet etmek. (*krş.* DS I, 96)

ğadana gibi: İri yapılı. (*krş.* DS III, 1889)

yüz dutnā: Daha önceden yardım edilen birinden yardım istemeye yüzü olmak. (*krş.* DS VI, 4829)

2.2. Beddualar

başını bārını ye-: Ölmek anlamında beddua olarak kullanılır. (*krş.* DS II, 560)

2.3. Sözcükler

2.3.1. Adlar

āğme: Tandırın üzerine yer alan, dumanın dağılmasını önleyerek bacadan çıkmasını sağlayan bölüm. (*krş.* DS III, 1681)

bozalağ: Beyaza yakın bir renk, boz renge çalan. (*krş.* DS I, 748)

duzsuzluğ: Tatsız şakalar yapma. (*krş.* DS II, 1615)

fino: Küçük köpek, köpek yavrusu. (*krş.* DS III, 1868)

- ğaraltı:** Siyahlık, karartı. (*krş.* DS III, 2650)
gasafet: Üzüntü, tasa. (*krş.* DS III, 1931)
gever: Tarlanın sert olan toprağına denilir. (*krş.* DS III, 2009)
gurik: Kulakları küçük. (*krş.* DS III, 2198)
hah: Yapılan iş karşılığında alınan ücret. (*krş.* DS III, 2252)
keben: Yolu kötü olan yer. (*krş.* DS IV, 2715)
küsgü: Taş kaldırmada kullanılan basit kaldıraç. (*krş.* DS IV, 3014)
ürüsüm: Yaratılış özelliğı, tıynet. (*krş.* DS VI, 4074)

2.3.2. Sıfatlar

- cinibiz:** Kurnaz, üçkâğıtçı. (*krş.* DS II, 980)
çelpeşük: 1. Zor söylenen kelime ya da söz. 2. Sarhoş, düzgün yürüyemeyen kimse. (*krş.* DS II, 1126)
çepil: Çokbilmiş. (*krş.* DS II, 1143)
dındık: İşi titizlikle ve ağır ağır yapan. (*krş.* DS II, 1462)
dutgun: Her şeyden çekinen, ürkek, tutuk (kimse). (*krş.* DS II, 1612)
duzsuz: Tatsız şakalar yapan kişi. (*krş.* DS II, 1615)
ehvan: Hafif. (*krş.* DS III, 1691)
eserüklü: Deli, delimsirek (*krş.* DS III, 1783)
filik: Beyaz keçi. (*krş.* DS III, 1865)
ğaşmer: Çirkin (*krş.* DS III, 1934)
gereme: Kuçak dolusu. (*krş.* DS III, 1997)
gicimüklü: Kızıışmış. (*krş.* DS III, 2072)
habu: Abla. (*krş.* DS III, 2247)
holasa: Şakacı, güleryüzlü. (*krş.* DS III, 2396)
lele: Kurnazlığa akli ermeyen, kolaylıkla aldatılabilen. (*krş.* DS IV, 3072)
saçağlı: Kirli, pasaklı, pis. (*krş.* DS V, 3510)
zırıl: 1. Uzun boylu ve iri yapılı kişi. 2. Eşek. (*krş.* DS VI, 4379)

2.3.3. Zarflar

- çaşut:** Çok gezen. (*krş.* DS II, 1085)
sip: Çabuk, hızlı. (*krş.* DS V, 3646)

2.3.4. Fiiller

- afkala-:** Öfkeyle söylenmek, kızmak, bağırarak. (*krş.* DS I, 73)
ağdar-: Sacın üzerindeki yufkayı çevirmek. (*krş.* DS I, 128)
dızıla-: (Çocuklar için) Ağlamak. (*krş.* DS II, 1477)
fısınla-: Dumanın geri tepmesi. (*krş.* DS III, 1858)
ğah-: Toslamak, vurmak (inek ve öküz için). (*krş.* DS III, 1895)
ğaypıt-: Damlatmak. (*krş.* DS III, 1949)
ğoh-: Küsmek, gücenmek. (*krş.* DS III, 2096)
heyikle-: Boş boş dolanmak, gereksiz yere gezintiye çıkmak. (*krş.* DS III, 2353)
kıpçın-: Bir şeyi elde etmeye çalışmak, o yönde hareket etmek. (*krş.* DS IV, 2813)
pört-: Elinden kurtulmak, kaçmak. (*krş.* DS V, 3482)
sürgüle-: Kilitlemek. (*krş.* DS V, 3722)
yalla-: Kötü bir işte çıkar sağlayacağı kişiyi beslemek. (*krş.* DS VI, 4149)

2.3.5. Ünlemler

- hoho:** Büyükbaş hayvanları çağırma ünlemi. (*krş.* DS III, 2394)

Sonuç

Türkçenin çok önemli fonetik ve morfolojik özellikleri ile söz varlığının muhafaza edildiği ağızlarla ilgili çalışmaların son yıllarda ivme kazanması dilimiz açısından dikkate değer gelişmelerden biridir. Özellikle yapılan derleme faaliyetleri ve söz varlığını tespiti yönelik çalışmalar, unutulmaya yüz tutmuş pek çok verinin kayıt altına alınmasını sağlamaktadır. Başta teknolojik gelişmeler olmak üzere çeşitli nedenlerle ağızlarda yer alan pek çok söz varlığı kullanımdan düşmekte ve yok olma tehlikesiyle karşı karşıya gelmektedir. Bu sebeple ağızlarda yer alan söz varlıklarının tespit edilerek kayıt altına alınması ağız çalışmaları arasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu maksatla son yıllarda “Derleme Sözlüğüne Katkılar” adını taşıyan pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda belgelenen söz varlığı unsurlarının *Derleme Sözlüğü*'nün yapılacak yeni baskılarına eklenmesi ile sözlüğün zenginleşmesi ve Türkiye Türkçesi ağızlarındaki söz varlığını en geniş kapsamlı temsil etmesi sağlanacaktır. Nitekim çeşitli araştırmacılar tarafından *Derleme Sözlüğü*'nün Anadolu'da varlığını sürdüren ağızların zenginliğini tam olarak yansıtamadığı dile getirilmiştir (Gülensoy 1999: 20).

Zara (Sivas) Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar II adlı bu kısa çalışmamızı Zara ağzında yer alıp *Derleme Sözlüğü*'nde bulunmayan sözcükler ve Zara ağzında yer alıp *Derleme Sözlüğü*'ndeki anlamından farklı anlamı tespit edilen sözcükler şeklinde iki başlık altında ele aldık. Çalışmada Zara ağzında yer alıp *Derleme Sözlüğü*'nde yer almayan 101 deyim, 12 beddua, 52 ad, 42 sıfat, 7 zarf, 43 fiil ve 19 ikileme; Zara ağzında yer alıp *Derleme Sözlüğü*'ndeki anlamından farklı anlam taşıyan 3 deyim, 1 beddua, 12 ad, 17 sıfat, 2 zarf, 12 fiil ve 1 ünlem tespit edilmiştir.

Elbette ki Zara ağzının söz varlığı bu kadarla sınırlı değildir. Yapılacak yeni derlemeler neticesinde yeni yeni kelimelerin ortaya çıkacağı kesindir.

Kaynakça

- Acar, Kenan (2013). Türkiye Türkçesi Ağızlar Sözlüğüne Kandıra Ağzından Katkılar. *Turkish Studies International Periodical For The Languages*, 8(9), 375-386.
- Akar, Ali (2009). Ağız Sözlükleri: Yöntem ve Sorunlar -I-. *Turkish Studies International Periodical For The Languages*, 4(4), 1-11.
- Arslan, Büşra (2013). Çatpınar (Doğanşar/Sivas) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, 8, 97-102.
- Arslan, Döne (2018). Eğirdir ve Yöresi Ağızlarından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 6(15), 358-363.
- Atmaca, Emine ve Kaba, Oğuzhan (2019). Alanya, (Antalya) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Doğumunun 120. Yılında Prof. Dr. Ahmet Caferoğlu Hatıra Kitabı* (Ed. Fikret Turan-Özcan Tabaklar), İstanbul: Şenyıldız Matbaacılık, 205-234.
- Ayık Darıcı, Tülay (2013). *Şarkışla'nın Söz Varlığı*. Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniv.
- Biray, Nergis (2009). Denizli Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Turkish Studies International Periodical For The Languages*, 4(8), 747-776.
- Boz, Erdoğan (1996). Çüngüş ve Çermik Yöresi Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Milli Folklor*, 4, 112-113.
- Bulut, Serdar (2016). Dereli, Eynesil ve Görele İlçeleri Ağızlarından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *1. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu Özet Kitapçığı*, 366.

- Bulut, Serdar (2020). Alanya (Antalya) Ağzından “Derleme Sözlüğü”ne Katkılar. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(111), 117-144.
- Bulut, Serdar (2017). Serik (Antalya) Yörükleri Ağzından “Derleme Sözlüğü”ne Katkılar. *Route Educational and Social Science Journal Volume*, 4(5), 127-141.
- Bulut, Serdar (2018). Gümüşhane İli ve Yöresi Ağızlarından Derleme Sözlüğü’ne Katkılar. *Karadeniz Araştırmaları*, XV(57), 171-190.
- Buran, Ahmet (1996). Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Türk Dili*, 535, 38-43.
- Büke, Himmet (2020). Denizli Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 50, 131-148.
- Caferoğlu, Ahmet (1994). *Sivas ve Tokat İlleri Ağızlarından Toplamalar*. Ankara: TDK Yayınları.
- Cankaya, Mahir (2013). Erzincan Ağzından Derleme Sözlüğü’ne Katkılar. *Turkish Studies International Periodical For The Languages*, 8(9), 899-910.
- Çavga, Uğur (2015). Belkaya (Konya Ereğli) Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *International Journal Of Languages’ Education And Teaching*, 2198-4999, 2669- 2689.
- Çelik, Anıl (2018). Yalova İli Yerli Ağzından Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü’ne Katkılar. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6(13), 512-543.
- Çifci, Musa ve Sezer, Önder (2017). Derleme Sözlüğüne Katkılar (Emirdağ/Burunarkaç Köyü). *Turkish Studies International Periodical For The Languages*, 12(15), 211-232.
- Çifci, Musa ve Sezer, Önder (2018). Derleme Sözlüğüne Katkılar (Emirdağ/Burunarkaç Köyü). *Turkish Studies International Periodical For The Languages*, 13(28), 241-264.
- Çiftçi, Fethullah (2014). Bitlis Merkez Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Muş Alparslan Üniv. Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 261-272.
- Demir, Necati ve Şen, Ülker (2006). *Sivas İli ve Yöresi Ağızları (Etnik Yapı-Dil İncelemesi-Metinler-Sözlük)*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Demir, Nurettin (2002). Ağız Terimi Üzerine. *Türkbilig*, 4, 105-116.
- Demirci, Metin (2017a). Derleme Sözlüğü’ne Osmaniye, Düziçi Ağzından Katkılar-I, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi (TEKE)*, 6(3), 1360-1383.
- Demirci, Metin (2017b). Osmaniye, Düziçi Ağzından Derleme Sözlüğü’ne Katkılar-2. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 19(33), 36-44.
- Demirtaş, Ahmet (2017). Osmaniye Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar, *IX. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu*, 02-04 Kasım 2017, İnönü Üniv., Malatya, 196-209.
- Direkci, Bekir (2018). Derebucak (Merkez) Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Turkish Studies International Periodical For The Languages*, 13(20), 383-402.
- Doğan, Muammer (2009). Aksaray Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar-1. *Turkish Studies International Periodical For The Languages*, 4(4), 236-249.
- Doğan, Muammer (2010). Aksaray Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar-2. *Turkish Studies International Periodical For The Languages*, 5(1), 294-312.
- Doğan, Muammer (2012). Aksaray Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar-3. *Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 9-21.

- Doğan, Şaban (2001). *Sivas Merkez İlçe ve Köyleri Ağzları (Giriş-İnceleme-Metinler)*. Van: Yüzüncü Yıl Üniv. SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Efe, Kürşat (2020). Ankara Gündül Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar, *Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Science*, 7(49), 786-827.
- Eratalay, Sevdâ ve Eratalay, Süleyman (2012). Alaşehir Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar. IV. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu, 1. Cilt, 353-364.
- Erdem Nas, Gönül (2015). Anamur Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar 2. *Journal of Turkish Language and Literature*, 1(1), (1-8).
- Erdem Nas, Gönül ve Parlar, Zahide (2016). Bartın Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Diyalektolog Ulusal Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, 50-59.
- Erdoğan, Songül (2016). Niğde Yöresi Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar-1. *Journal of Türklük Bilimi Araştırmaları*, 40, 69-82.
- Erdoğan, Songül (2018). Türk Oyaları Kataloğu'ndan Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Turkish Studies International Periodical For The Languages*, 13(20), 437-450.
- Eren, Abdullah ve Öztürk, Abdulkadir (2017). Yukarıkızılın Köyü Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Ordu Üniv. Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 413-421.
- Erenoğlu Ataizi, Dilek ve Sözer, Burak (2018). Kadınhanı Ağzı'ndan Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 579-592.
- Ergin, Muharrem (2012). *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Bayrak Basım Yayın-Tanıtım.
- Ersöz, Serpil (2009). Nazilli (Aydın) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 2, 37-62.
- Erten, Münir ve Başkan, Ahmet (2016). Bismil Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 40(2), 67-77.
- Gökçe, Hüseyin (2019). Bursa Dağ Yöresinden (Keles ve Orhaneli İlçelerinden) Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *UÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(36), 79-100.
- Gülensoy, Tuncer (1998). Anadolu Ağzlarından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Türk Dili*, 553, 14-17.
- Gülensoy, Tuncer (1999). Ağız Araştırmalarının Bugünkü Durumu. *Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni* (9 Mayıs 1997), Ankara: TDK Yayınları.
- Gülseren, Cemil (2016). Malatya'dan Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 47-55.
- Güven, Ömer (2014). *Sivas İli Zara İlçesi Ağzı*, İstanbul: İstanbul Üniv., SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Güven, Ömer (2014). Zara (Sivas) Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar, *İstanbul Üniv., Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, LI, 63-78.
- Güzel, Ferdi (2013a). Şahsuvar (Elazığ) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Türk Dili*, 728, 68-80.
- Güzel, Ferdi (2013b). Şahsuvar (Elazığ) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar 2. *Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 15-33.
- Güzel, Ferdi ve Kara, Kürşat (2019). Artvin İli, Şavşat İlçesi, Yukarı Koyunlu (Süles) Köyünden Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *AÇÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 37-52.

- Hazar, Mehmet (2007). Nevşehir Folkloru'ndan Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Türk Dili*, 669, 580-584.
- İçer, Elif (2010). *İli Yıldızeli Ağzı (İnceleme - Metinler - Sözlük)*. Edirne: Trakya Üniv., SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kalay, Emin (1997). Edirne İli Ağızlarından Derleme Sözlüğüne Katkılar I. *Türk Dili*, 547, 25-33.
- Kalay, Emin (2004). Edirne İli Ağızlarından Derleme Sözlüğüne Katkılar II. *Türk Dili*, 633, 250-259.
- Kamacı, Duygu (2011). Erzurum Yöresi Ağızlarından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 1(1), 158-164.
- Karahan, Leyla (1996). *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*. Ankara: TDK Yayınları.
- Karaman, Ahmet (2011). Sandıklı Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 273-286.
- Karaörs, Metin (1994). Derleme Sözlüğüne Katkılar Kayseri, Isparta, Adana İllerinden Derlemeler. *Türk Dili*, 505, 65-67.
- Koraş, Hikmet (2002). Derleme Sözlüğüne İlaveler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 12, 171- 209.
- Korkmaz, Zeynep (2003). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Kuşdemir, Ayeşegül (2020). Tokat ve Yöresi Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar I. *The Journal of Turkic Language and Literature Surveys (TULLIS)* 5(1), 39-55.
- Küçükballı, Fatih Numan (2016a). "Gazipaşa Dillere Destan" Adlı Eserden "Derleme Sözlüğü"ne Katkılar. *Selçuk Üniv. Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 37, 309-370.
- Küçükballı, Fatih Numan (2016b). Bozkır (Konya) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Uluslararası Sempozyum: Geçmişten Günümüze Bozkır*, 06-08 Mayıs 2016, 643-658.
- Metin, Beyazıt Bilge (2016). Geydoğan Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 5(11), 78-87.
- Ökruca, Leylâ (2011). *Sivas İli Kangal İlçe Merkezi Sözlüğü*. Sivas: Cumhuriyet Üniv. SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Özdarendeli, Nursel (2013). Velimeşe Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Türkiyat Araştırmaları*, 34, s. 57-79.
- Özden, Muharrem (2018a). Bilecik Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 5(11), 273-315.
- Özden, Muharrem (2018b). Gümölcine Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Diyalektolog Ulusal Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, 199-249.
- Özek, Fatih (2016). Arapgir Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. 1. *Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu Özet Kitapçığı*, 43.
- Özgür, Can (2004). Eskişehir Yöresi Ağızlarından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *TDAY Belleten*, 2004/1, 93-99.
- Özkaya, Hakkı (2015). Kırklareli İli Ağızlarından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Rumeli'de Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 2, 33-39.
- Öztürk, Erol (2009). Mersin Yörüklerinden Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Türk Dili*, 689, 405-411.

- Öztürk, Zehra (2014). *Sivas İli Gürün İlçesi Merkez Köyleri Ağzı Sözlüğü*. Sivas: Cumhuriyet Üniv., SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Şanlı, Cevdet (1996). Kırklareli, Erzurum ve Artvin İllerimizden Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Türk Dili*, 552, 542-547.
- Şanlı, Cevdet (1999). Anadolu ve Rumeli Ağızlarından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Türk Dili*, 572, 670-680.
- Tan, Ali ve Uğureli, Ayşe (2017). Kesikkeli Köyünden Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 223-239.
- Tanyıldız, Eyyup (2014). *Hafik İlçe Merkezinin Kelime Hazinesi*. Sivas: Cumhuriyet Üniv. SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Taş N. Fahri vd. (2018). Erzincan Refahiye Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 6(12), 61-66.
- Taş, Pınar (2006). *Şarkışla ve Yöresi Ağızları*. Kayseri: Erciyes Üniv. SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Taşkıran, Halil İbrahim (2021). *Sivas Akıncılar Ağzı Karşılaştırmalı ve Tanıklı Sözlüğü*. Sivas: Cumhuriyet Üniv. SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Tekin, Feridun ve Cantürk, Samet (2014). Giresun ve Yöresi Ağızlarından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Diyalektolog Ulusal Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 9, 33-46.
- Telli, Burak (2019). Hatay Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)* 12(XXXVIII), 664-693.
- Telli, Burak ve Bulduk, Türker Barış (2019). Adıyaman İli ve Yöresi Ağızlarından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar: Fül. *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi*, 5(10), 98-115.
- Teres, Ersin (2011). Söğüt (Bilecik) Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Folklor/Edebiyat*, 17(65), 19-26.
- Tokat, Feyza (2014). Çavdır Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 3(1), 153-166.
- Tokatlı, Suzan Suzi ve Erdem Nas, Gönül (2012). Anamur Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 33-45.
- Toker, Mustafa (2011). Derleme Sözlüğü ve Mersin Ağzı Sözlüğü'ne Tarsus Yöresinden Katkılar. *Turkish Studies International Periodical For The Languages*, 6(3), 1229-1249.
- Topal, Erol (2018). Giresun Eynesil Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Karadeniz Araştırmaları*, XV(59), 291-296.
- Turhan, Nurşah (2018). Trabzon Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *ASEAD*, 5(2), 53-58.
- Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü I-II-III-IV-V-VI*, (Birleştirilmiş tıpkıbasım) (2009). Ankara: TDK Yayınları.
- Türkiye'de Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi*, İstanbul: TDK Yayınları, , 1939-1949.
- Uysal, İdris Nebi (2017). Kuzören (Konya-Bozkır) Köyü Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Diyalektolog Ulusal Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 14, 79-85.
- Uysal, İdris Nebi (2018). Himmetli (Niğde-Merkez) Köyü Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *ERDEM*, 74, 139-156.

Yeşilöz, Zafer (2012). Nevşehir Lakaplarından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *NEÜ SBE Dergisi*, 2, 22-27.

Yıldız, Muharrem ve Özsoy, Yusuf (2016). Bartın Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar, *Bartın Üniv. Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 141-150.

Yıldız, Osman (2007). Isparta Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Turkish Studies International Periodical For The Languages*, 2(2), 790-800.

Yılmaz, Kadir (2011). *Yıldızeli'nin Söz Varlığı*. Sivas: Cumhuriyet Üniv. SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

<http://www.tdk.gov.tr>; (Erişim Tarihi: 05.07.2021).

